

ДУДМОНИ* ТУ КУЧОСТ? Ё посух ба бадкешони миллат

хазор донишчӯ дар Тоҷикистон бо таъмини шароити лозима аз устодони хирфай сабак меомӯзанд.

Бунёди сохтмони Неругохи барки обии Рогун мамлакатро аз бухрони энергетикӣ раҳой бахшид, ҳам акнун сатҳи зиндагии мардум боло рафтааст. Обанбори Рогун аз рӯи лоихаи шафофи муҳандисӣ сохта шуда, на танҳо ба рушди иқтисодиёти мамлакат, балки аҳамияти бузургеро барои кишварҳои ҳамсоя ва минтақа молик аст.

Паёмҳои ҳамасолаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакат ба рӯзгори сокинони диёр беҳбудӣ бахшид ва байни минтақаҳо пули устувори дӯстиву рафокат гузошта, набзи ватандорӣ пайваستا ҷӯш мезанад.

Дар даврони Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо соири мамолики дунё шартномаҳои дучонибаву бисёрҷониба баста, намоёндогонаш дар ҳамоишҳои сатҳи байналмилалӣ фаъолона ширкат меварзанд. Чойи ифтихор аст, ки Президенти мо дар чандин ҷаласаҳои Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид раисӣ ва бо забони ноби тоҷикӣ суханронӣ кардааст.

Ҷазилати ибратоини Пешво дар он аст, ки дар ҳаёти роҳбарикунандаи давлат мутахассисонеро ба сахнаи сиёсат меоранд, ки мактабдидаву дардошноии мардуманд. Худи мактаби Президент барои роҳбарони сатҳи олӣ омӯзанда аст.

Бо вучуди ин, доираҳои муайяни ба ном сиёсии зери ҳимояти хориҷиён мунтазам дар пайи игво буда, талоши кофтани «чирки зерӣ нохун»-ро доранд. Ҳамин аст, ки Абдучаббор Раҳмонзода, Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа, дар сухбат бо хабарнигори АМИТ «Ховар» назари хешро аз вазъияти басо ҳассосу мураккабе, ки ҷаҳон зерӣ таъсири бемории COVID-19 мондааст, баён дошта, баробари нақши боризи табибони ҳозир саҳми рӯзноманигоронро низ ҷиҳати аз тариқи васоити ахбори омма ва шабакаҳои иҷтимоӣ сари вақт паҳн кардани ахбори зарурӣ зикр менамояд. Ҳамзамон, номбурда дар рафти сухбаташ таъкидомез ҷунин ибраз медорад: «Аммо баъзе аз рӯзноманигорон дар

шабакаҳои иҷтимоӣ, порталҳои маълумотӣ ва блогҳои алоҳида ин зуқоми гузарандаро бахона карда, ба ҷойи шарҳи дурусти беморӣ ва пешгирии он дар ҷумҳури ба масъалаҳои сиёсӣ ва гаразҳои шахсӣ даст зада, муҳити орому осудаи кишварамонро бо ахбори бардурӯғ ва бухтонҳои зиёд... халалдор карда истодаанд».

Акрабнафасоне дар ҳавои созу савти бегона тинчиву оромиши кишварро намехоханд. Масалан, хабарнигорони баҳши тоҷикии Радиои «Озодӣ» (Аврупои Озод) фақат аз камбуд мегӯянд: ё як хонаи селзадаро ба намоиши видеои мегуздоранд, ё «кахрамон»-еро меёбанд, ки аз харду дунё дасту дил шуста, «мудерн»-и замон шудааст! Ё ҳеч набошад, аз тақдирӣ кадом як зани оташзада хангома меороянд, ҳол он ки ба иллати бемории рӯҳӣ ходиса руҳ додаас ва пизишкон дар ин бора хулосаи тиббӣ навиштаанд.

Хабарнигори «Озодӣ» ба сурати лӯлии талбанда рӯи роҳ нишаста, ба ояндагону равандагон дастӣ гадоӣ дароз мекунад. Ҳол он ки лӯлиёни машҳур ба гадоӣ ин «шугл»-ро аз гузаштагонашон ба «мерос» гирифтаанд. Тавба, ҳамин амали содалавхонаро «таджикоти журналистӣ» унвон кардаанд. Фарзан, ҷамъи лӯлиёно аз шаҳр биронем, «озодӣ»-парастон ба ҷаҳониён ҷор мезананд: «Дар Тоҷикистон табъизи наҷодӣ роҳандозӣ шудааст!» Пас, ба кадом рӯятон бовар бикунем?

Наҳод, ки дар як давлати дорӣ зиёда аз 9 миллион нафар аҳолидоштаи Тоҷикистон комгорӣ вучуд нашошта бошад? Магар шумоҳо ободгарӣҳои дар замони истиклол ба амал омадаро намебинед? Магар солиёни гурезогурез ва факру бенавоиву гарибӣ ба дилатон назодааст? Хаводиси Сурияву Ироқу Фаластину Афғонистон ва дигар мамолики ҷангзада бароятон сабақ намешавад? Ин хангомотозиву игвоангезӣ ба хоҷаҳои ҷуст? Ё бар ивази «бале»-гӯӣҳои хоҷаҳои бурунмарзӣ ва дарёфти пули муфт калами муқаддасро қурбони фасод гардонидеанд?

Воқеаҳои солҳои 90-уми асри гузашта ба қавли устод Айни барои миллати «саҳтҷон» бояд сабақи якумрӣ шавад. Дидем, ки думравони мансабталашу хурофотпараст, нимҷамуллову «қориён»-и аз тафсири Қуръони Қарим фарсахҳо дур аз минбари баҳманмоҳи ҳунини солҳои навадум ҷӣ гуна вазъ мегуфтанд.

Агар дар ин авохир афроди бедори миллатҳои мутамаддин ба қайҳон рафта, василаи омӯзиши таркиби ҷирмҳои осмонӣ кашфиёти нодир — дар сайёраи Миррих имкони эҳёи наботот — ҳаётро пешгӯӣ карда бошанд, уламои дину фанни мо сол аз дувоздах моҳ асири ихтилофҳои мазҳабӣ, баҳси саллаву дастори кӯтоҳ, ҳама рости ангушти ишоративу

талаффузи арабии «валаззолин» бо «зод»-и «изгӣ», имлои «ў»-ву «й»-и дароз бо «вов»-и маъдуларо то ӯол ба тафовук нарасонидаанд.

Хабарнигори Радиои «Озодӣ» Шахлои Гулхоча (гӯё бо равиши нав бошад!) дар байн афкори ду тоҷикро ҳакамӣ мекунад. Кӣ наредонад, ки Кабирӣ, раиси Ташкилоти террористию экстремистию Хизби нахзати исломӣ, бо дастгирии хочагонаш фирорӣ гашта, бар зидди ҳамватанонаш дандон тез кардааст? Хатто вай дар посух ба суолҳои ҳамсухбаташ Собир Валиев худро норухат хис мекунад.

Мусаллам аст, ки Кабирӣ дар чомеаи навини Тоҷикистон харгиз шахсият ва ё чехраи барҷастаи сиёсӣ ва фарҳангӣ набуд. Ақаллияти нахзатиён ба Муҳиддин ва ҳамтоёнаш эътиқод надоштанд. Игвою дасиса, якдигарнофаҳмиву кашмакаш дар байни хизбиёни нахзат ба ҳаде авҷ гирифта буд, ки қоршиносони байналмилалӣ Ташкилоти террористиву экстремистӣ унвонаш карданд. Филми ҳуччатии «Хиёнат» ба даъвоҳои бепояи Кабирӣ латма мезанад. Баромадҳои Нуриддин Ризоӣ дар барномаи «Висоли Ҳақ» мақоли тоҷикии «қал додари кӯр»-ро ба ёд меорад.

Аслан эътироз ё ҳамоишорӣ дар доираи қонунҳои амалқунанда дар мулки бегона сурат намегирад. Зеро мушкилоти ҳар як миллатро роҳбарони ҳуди ҳамон давлату ҳукумат ҳаллу фасл мекунанд. Сангандозон ҳамин амали разилонаро «демократия» унвон кардаанд. Моҳияти демократия-«ҳокимияти халқ» тамоман дигар аст.

Як бор муборизаи ҳақталошонаи Спитамени диловар бо Искандари Мақдуниву сипохиёнашро ба ёд биёред, ки чӣ миқдор мардону қонун сугдӣ ба қатл расида буданд. Тактикаи қангӣ ва зиракии сиёсии Спитамен нагузошт, ки душман дар ватани ӯ ҳукмраво бошад. Бале, қон бохт, вале ба душман таслим нашуд.

Ё худ, қахрамониҳои Темурмалик алайҳи мугулҳо дар Хӯҷанди бостон назир надорад. Чингизиён қандин шаҳру дехоти Мовароуннаҳру Хуросонро бо манҷанику зарфҳои нафтдор вайрон карда, харитаи ҳучум мекашиданд. Сохтани 12 қиштии бодбондор нақшаи роҳномаи хӯҷандиён буд. Ба болову паҳлуи қиштиҳо қанд қабат намад қашида, бо гил андова карданд, аз бар қандиҳо гузоштанд. Бо ин роҳ дар қангҳои қуршиддат мугулҳои бешуморе қон бохтанд ва қалонтарин шаҳри қоёноби рӯди Сир Ёниқентро аз қанғоли ақнабитабарон озод намуданд.

Матонати ўро устод Садиддин Айнӣ дар очерки таърихии «Кахрамони халки тоҷик Темурмалик» ба калам дода, ҳолати ачиберо овардааст. Гоҳи ба ҳок супоридани кахрамон аз миёнбанди ў халтача ёфтанд, ки як каф ҳок дошт, бо порчаи коғаз ва ин навишта: «Эй он, ки мурдаи ман ба дастат меафтад, агар некхои одамон ва ватандӯстон бошӣ, маро бо ин як каф ҳок гӯрон, ки ин ёдгории ватани азизи ман аст!» Байт:

Атри кафан зи хоки ватан кардам орзу,
Во хасрато, ки ин орзу мебарам ба ҳок!»

Шумоҳо магар аз ёд бурдед инкилобҳои фарҳангии Шайхурраис Абуалӣ ибни Сино, Абурайхони Берунӣ ва Ҳаким Умари Хайёмро, ки то кунун аҳли олам аз файзи ин қовишҳои судманду тақвими мелодӣ баҳра мебаранд? Волидони покназари фозилон тоҷик буданд, яъне аз шачараи мову шумо. Бе муҳобо, ҳамин нобигаҳо дар сухангустарӣ шабеҳи файласуфони Юнони қадим, аз қабилӣ Сукрот, Афлотун, Арастуяндр, ки ба масоили инсон, рӯҳ, тафаккур, идеяҳо, тан ва нафс эътибори ҳамачониба дода, назарияи маърифатро пеш мегузоранд.

Таҳқиқи волои фалсафаи асримиёнагии Шарқи исломӣ, фалсафаи замони нав, рушди маорифпарварӣ дар Фаронса, фалсафаи марксистӣ, фалсафаи маорифпарварии тоҷик ва ғайра дар ҷилди аввали китоби арзишманди «Фалсафа»-и доктори илмҳои фалсафа, профессор Нуриддин Саид дарҷ гардидааст.

Амали бадкешони миллат набояд ҳар яки моро бетараф гузорад. Боз ҳам ба фалсафаи маорифпарварии тоҷикон рӯ биёрем, мебинем, ки дар замони ошӯбҳои сиёсӣ баъзе намоёндагонӣ барҷастааш сӯи душманон гаравида, ҳамкешону ҳамзабонони худро шармсор кардаанд. Абдуррауфи Фитрат ҳамин гуна шахс буд, вале дар ибтидои муборизаҳои инкилобӣ сиёсӣ маънавӣ бисёрҳои ботинӣ ўро нашинохтанд.

Озодиву соҳибхитӣро, яъне демократия бояд меъёр дошта бошад. Чаро ниҳодҳои масъули дохиливу байналмилалӣ ин ҳама таҳқиру шӯру шаафи бешарафонро шундаву лаб фуру мебаранд? Шаъну шараф ва риояи ҳуқуқи конституционӣ чӣ мешавад?

Доктори илмҳои фалсафа Нуриддин Саид бо ифтихор меғӯяд, ки тоҷикон дар масири

таърих мардуми шарафманд, сохибэъчозу тамаддунсоз, бонангу ор ва бекинаву беозор омадаанд. Ў бо таассуф аз истилои арабу чингизу мугул то исёнгарихои Хева ёд меоварад. Хамзамон, меафзояд, ки точикон дар ягон аср барои гасби марзу буми бегона талаш накарда, бо ракибон созиш намуда, гунохашонро мебахшанд, боз дар айни тангдастӣ ёрмандӣ мекунанд. Ин моем, ки гапу калочахоро гӯё намешунавем, ба дил кина намегирем. Ин моем, ки хамаро бо чашми дил дида, бо акли кулл пазиро мешавем. Моем, ки рӯзи сахтиву нотавонӣ аз раҳи савобу имондорӣ душманро бо нону намак дар кулбаи хеш чой медихем.

Дар замони пурталотуми чахонишавӣ таблиггарони давлатҳои абаркудрат намегузоранд, ки сӯи чехраҳои сиёсӣ ё давлаташон аз берун харфи бечо бигӯянд. Агар гуфтанд, дарзамон раддия пеш меоваранд. Дар мухити мо акси манзара ҳукмрон аст. Аз ҷор сӯ бар сарамон санги маломат меборад, вале ҳамоно дар ҳукми сукутем.

Устои зиндаёд Бозор Собир қаблан гӯиё ин амаҳҳои разилонаи гумроҳони миллатро саропо эҳсос намуда, ба дифои Сармеъмори сулҳу ваҳдати миллӣ барҳоста буд:

Номи туро нависем, эй қаҳрамони ваҳдат,
Бо оби ноби тилло дар тоқи Қасри миллат!..

**Сипехри ХАСАНЗОД,
нависанда ва публисист**